

מלאכה, פי' מדשרי לכתוב המגילה. והשתא לפי סברתי דלעיל היכא מוכח דשרי במלאכה, דילמא משום דמלאכת שמחה היא לא אסור כלל, דודאי כתיבת המגילה שהוא עיקר מצות פורים טפי חשיבי מלאכת שמחה ממלאכה שעושין לשמחת תחבולות.

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצו סעיף א פורים מותר בעשיית מלאכה; ובמקום שנהגו שלא לעשות, אין עושין. (והאידיגא נהגו בכל מקום שלא לעשות) (כל בו); והעושה, אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם, אלא אם הוא בנין של שמחה, כגון: בית חתנות לבנו או אבורנקי של מלכים, דשרי. הגה: ומותר לעשות כל מלאכת מצוה, כגון: לכתוב פסקי הלכות; וכן מותר לעשות אפילו מלאכות גמורות לצורך פורים. (ת"ה סימן קי"ב).

7. מאמר מרדכי סימן תרצו ס"ק א (א) שלא לעשות אין עושין והעושה כ"ה ל' רבינו הטור ומשמעת דבריהם דדוקא במקום שנהגו שלא לעשות הוא דאמרינן דהעושה בו מלאכה אינו רואה ס' ברכה אבל במקום שנהגו לעשות עושין וש"ד והכי מוכח בגמרא אמנם מדברי הרמב"ם ז"ל לא נראה כן

8. משנ"ב דרשו וגדר המלאכה שאסור לעשות בפורים, דעת הגר"ן קניבסקי שהוא כמו בחול המועד ואסור לכבס אם לא לצורך פורים... ואם חל פורים בערב שבת ורוצה ליטול ציפורניו כתב בשו"ת דברי מלכאל שמותר ליטלן שהרי נטילת ציפורניים בערב שבת היא מצווה וכל מלאכת מצוה מותרת בפורים, אבל כשחל פורים בחול כתב שם שאסור ליטול ציפורניים, אלא אם כן הציפורניים גדולות ויש לכלוך תחתיהן ויש לחוש לחציצה בנטילת ידיים לסעודה.

9. שו"ת אור לציון חלק ד פרק סא - הלכות שונות בהלכות פורים אות א. שאלה. האם מותר להסתפר או להתגלח ביום פורים. תשובה. אין להסתפר ולהתגלח ביום פורים. ואם חל פורים בערב שבת, מותר להסתפר ולהתגלח לכבוד שבת על ידי עצמו או על ידי נכרי, אבל לא על ידי ישראל.

10. ט"ז אורח חיים סימן תרצו ס"ק א (א) בכ"מ שלא לעשות. נראה דפרקמטיא מותר כיון ששמחה היא לו ודומה לו מ"ש ב"י בשם א"ח דמותר לכתוב אגרת שאלת שלום ומזכרת חובותיו ואף על גב דלענין ט"ב הוי פרקמטיא אסורה כמ"ש ס"י תקנ"ד הכא שאני דישי לו לעשות כל מה שהוא שמחה לו:

11. משנה ברורה סימן תרצו ס"ק ג (ג) בכל מקום שלא לעשות - ופרקמטיא מותר ששמחה היא לו:

12. שער הציון סימן תרצו ס"ק ג ט"ז ושאר אחרונים. עוד כתב הפרי מגדים, דכל דבר שיהיה בו הפסד שרי, דכל דבר שמחה מותר בפורים:

13. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרצו סעיף ב וכן בפרקמטיא אין מנהג לאסור מפני שזהו שמחה לו [ט"ז סק"א] ולכן נהגו לישיב בחנויות ומ"מ השם אורחותיו ימעט בישיבת החנות בפורים ויש יראי ד' שאין פותחין החנות בפורים

14. ביאור הלכה סימן תרצו סעיף א ד"ה * אין עושין אין עושין - עיין בפמ"ג דדוקא ביום אבל בלילה עד הנץ שרי לעשות אף במקום שנהגו שלא לעשות ובת' ח"ס ס' קצ"ה מחמיר בזה:

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ה עמוד ב

ורבי, היכי נטע נטיעה בפורים? והתני רב יוסף: שמחה ומשתה ויום טוב, שמחה - מלמד שאסורים בהספד, משתה - מלמד שאסור בתענית, ויום טוב - מלמד שאסור בעשיית מלאכה! - אלא: רבי בר ארביסר הוה, וכי נטע - בחמיסר נטע, - איני? והא רבי בטבריא הוה, וטבריא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון הוא! - אלא, רבי בר חמיסר הוה, וכי נטע - בארביסר הוה... תוכי פשיטא ליה מי שרי? והכתיב במגילת תענית: את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר יומי פוריא אינון, דלא למספד בהון. ואמר רבא: לא נצרכא אלא לאסור את של זה בזה ואת של זה בזה! - הני מילי - בהספד ובתענית, אבל מלאכה - יום אחד ותו לא. - איני? והא רב חזייה לההוא גברא דהוה קא שדי כיתנא בפוריא, ולטייה ולא צמח כיתניה! - התם בר יומא הוה. רבה בריה דרבא אמר: אפילו תימא ביומיה, הספד ותענית - קבילו עלייהו, מלאכה לא קבילו עלייהו. דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב. ואלא רב, מאי טעמא לטייה לההוא גברא? - דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור הוה, ובאתריה דרבי לא נהוג. ואיבעית אימא: לעולם נהוג, ורבי נטיעה של שמחה נטע.

2. רא"ש מסכת מגילה פרק א סימן ח

ותני ר' יוסף שמחה מלמד שאסור בהספד ומשתה מלמד שאסור בתענית וי"ט שאסור בעשיית מלאכה רבה ברי' דרבא אמר משתה ושמחה קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה וי"ט ולבסוף כתיב (ביה) לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואלו י"ט לא כתיב ביה וכן הלכה

3. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יד

מצות יום ארבעה עשר לבני כפרים ועיירות ויום חמשה עשר לבני כרכים להיות יום שמחה ומשתה ומשלוח מנות לרעים ומתנות לאביונים, ומותר בעשיית מלאכה ואף על פי כן אין ראוי לעשות בו מלאכה, אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה לעולם.

4. ספר כלבו סימן מה

ואף על פי שאמרנו יום טוב לא קבלו עלייהו כלומר אסור עשיית מלאכה מפני שהיו רובן עניים מפני הגלות והיתה גזרה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה, מ"מ אחר כן נתקבל במנהג ומנדין כל העובר ועושה מלאכה בפורים, והירושלמי מוכיח שמותר בעשיית מלאכה מדאמר היה כותבה דורשה ומגיהה, וזה נוכל לדחות שזה אפשר שר"ל בשעת הדחק שלא היה להם מגילה אחרת לקרוא עד שיכתבנה ואם תאמר הרי יש לו זאת שמתעסק ממנה נוכל לומר שהיא שאולה ממי שהוא רוצה להשיבה אליו ואינו מניחה להם לקרות

5. תרומת הדשן סימן קיב

שאלה: מה שנוהגים לעשות כמה מלאכות בפורים בתפירת /בתפירות/ וצוירים וכמה מיני מלאכות לצורך שמחת פורים, יפה הן עושין או לאו?

תשובה: יראה דשפיר דמי. והכי מוכח בפ"ק /מגילה ה ע"ב/ דמשני לעולם נהוג איסור מלאכה אפילו באתרא דרבי, אלא רבי נטיעות של שמחה נטע. אלמא נטיעה אף על גב דמלאכה גמורה היא לשם שמחה מותרת, וכ"ש נ"ד... אך קשה לי דבאשירי פ"ב דמגילה אייתי ירושלמי אהא דתנן /מגילה יז ע"א/ היה כותב ודורשה הדא אמרה דפורים מותר בעשיית

15. שפת אמת מסכת מגילה דף ה עמוד ב
מיהו בלא"ה י"ל דמתניתין מיירי בקריאה דלילה דבלילה ודאי מותר במלאכה לכו"ע דימי כתיב [דומיא דשמחה ומשתה שאינם נוהגים בלילה מה"ט]:

16. שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קצה
ועתה מצאתי שאהבה נפשי שכבר נתעורר בזה הגאון בטורי אבן [ז' ע"ב ד"ה סעודת] להוכיח מזה הירושלמי דאי הוה קבלו עלייהו יום טוב הוה אסור גם בלילה, וראי' דאסור בהספד ותענית לכ"ע, ולא דמי למשתה ושמחה משום דכעין יום טוב דאורייתא תיקון דממעטין ליל י"ט הראשון ממצות שמחה הואיל ואין שמחה לפנייה, וכוונתו על ש"ס דפסחים ע"א ע"א, ודפח"ח, ונפק"מ לדינא לפ"ז גם עכשיו שאנו נוהגים שלא לעשות מלאכה, גם בלילה אסור,

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצו סעיף ב
אפילו במקום שנהגו, לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה בלבד, אבל לאסור את של זה בזה, אינו מנהג.

18. משנה ברורה סימן תרצו ס"ק ז
(ז) אינו מנהג - ויש מחמירין בזה ונראה דתלוי במנהג אותו המקום:

19. פסקי תשובות אורח חיים סימן תרצו אות ג
ובעירות הספיקות אם הם מוקפות חומה מימות יב"נ שמחמירים לקרות המגילה בלא ברכה ולקיים מש"מ ומת"ל גם בט"ו (כדלעיל סי' תרפ"ח אות ו') משמע מהגמ' שקיים המנהג לאסור מלאכה בשני הימים.
ובפורים המשולש בירושלים ת"ו, כתבו גאוני ירושלים מקדמת דנא שיש להחמיר לא לעשות מלאכה בערש"ק שאז הוא זמן קריאת המגילה, ועוד, כדי שלא לטעות לעשות מלאכה גם בט"ו שיחול בער"ש, ואין להסתפר כי אם ע"י נכרי, ויש שכתבו שהעיקר להלכה להתיר עשית מלאכה וכ"ש תספורת לכבוד שבת.
ובענין עשית מלאכה ביום ראשון בירושלים ת"ו כשחל ט"ו בשבת, לא מצינו בפוסקים ובספרי המנהגים שיזכירו לאסור, אכן בכרוז דהבד"צ משנת תרפ"ז (שחל ט"ו בשבת) כתבו "טוב שלא לעשות מלאכה מחצות ואילך ולפחות מזמן מנחה קטנה", וטעמם, משום דהמנהג לעשות אז הסעודה ולפיכך טוב להימנע ממלאכה שלא יפריע למשתה ושמחה, ומ"מ מעיקר הדין אין איסור כלל וכ"ש דמותר בתספורת, רק המחמיר מחצות ולמעלה תבוא עליו ברכה, וכנתבאר.

נתינת משלוחי מנות על ידי אבל ולאבל

20. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצו סעיף ו
יש מי שאומר שהאבל חייב לשלוח מנות.

21. משנה ברורה סימן תרצו ס"ק יז
(יז) שהאבל וכו' - אפילו תוך שבעה דהא חייב בכל מצות האמורות בתורה וכ"ש דחייב במתנות לאביונים:

22. משנה ברורה סימן תרצו ס"ק יח
(יח) חייב לשלוח מנות - אכן כל דבר שמחה לא ישלח וז"ל ס"ח מי שמת אביו בפורים לשנה הבאה ישלח מנות (אף דהוא יא"צ) ובאותו שנה ישלח מעות או בשר לעניים רק לא תפנוקים העשויים לשמחה:

23. חזון עובדיה
וטוב שישלח מנות של בשר ודגים וכיוצא בהם, ולא תפנוקי מעדנים ומיני מתיקה.

24. בן איש חי שנה ראשונה פרשת תצוה - הלכות פורים סעיף יח

יח. אבל תוך י"ב חודש של אב או של אם יקיים משלוח מנות, אך לא ישלח להרבה בני אדם, אלא יקיים המצוה הזאת באדם אחד דוקא, ולו לא ישלחו אחרים כלל:

25. רמ"א אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצו סעיף ו
הגה: אבל אין שולחין לאבל כל י"ב חדש (מהרי"ל), וכמו שיתבאר בי"ד סי' שפ"ה, עיין שם. ואם אין בעיר אלא האבל עם אחר, חייב לשלוח לאבל כדי לקיים לשלוח מנות, אא"כ מחל האבל על מנתו (מהריב"ש).

26. משנה ברורה סימן תרצו ס"ק כ
(כ) כל י"ב חודש - היינו לאביו ואמו [ולשאר קרובים תוך ל'] והטעם כדין שאילת שלום שאסור י"ב חודש:

27. רמ"א יורה דעה הלכות אבילות סימן שפה סעיף ג
ואסור לשלוח מנות לאבל על אביו ואמו כל י"ב חודש, ואפילו בשבת, במקום שנהגו שלא לשאול בשלומו בשבת (תשובת מהרי"ל סי' ל"א); אבל במקום שנהגו לשאול בשלומו בשבת, גם זה שרי.

28. בית הלל יורה דעה סימן שפה ס"ק א
ועכשיו שנוהגין לשאול בשלומו בשבת, אף על פי כן נהגו שלא לשלוח לאבל כל שנים עשר חדש (ל[מ]שלוח מנות כדאיתא באו"ח סימן תרצ"ו סעיף ה') [ו], ע"ש מה שכתבתי שם: